

Itäisen Suomen ohjelman toimeenpanon tilanne

1. Määräaikainen erityistalousalue (VM)

Erityisedustajan tehtävänä on laatia esitys erityistalousalue-konseptista kokeiltavaksi Itä-Suomessa jollakin konseptin laadinnan yhteydessä tarkkarajaisesti määritellyllä alueella. Kokeilukonseptin laadinnan yhteydessä tulee määritellä erityistalousalueen perustamiselle asetettavat tavoitteet, tarvittavat tukitoimet sekä alue/alueet, jotka kuuluisivat kokeilun erityistalousalueeseen. Alue/alueet olisivat maantieteellisesti rajattuja. Esitykseen tulee sisältyä myös suunnitelma kokeilun arvioinnista.

Suomessa aiemmin tehdyissä selvityksissä on suositeltu mahdollisten erityistalousaluehankkeiden valmistelua määräaikaisena pilottihankkeena, joka toteutettaisiin yhdessä, kahdessa tai ihan muutamassa alueellisesti tarkkarajaisesti määritellyssä, edustavassa paikassa. Kokeiluluontoisuus vähentää perustuslaillista ja EU:n valtiontukiin liittyvää oikeudellista riskiä. (HAMA vuosiraportti 2020–2021; Lahtinen & Viitala 2023.)

Viime hallituskaudella tehtiin taustaselvitys erityistalousalueiden kokeilemisen edellytyksistä Suomessa (Lahtinen & Viitala, 2023). Siinä käytiin läpi Euroopassa käytössä olevia malleja, erityisesti verokannustimien hyödyntämisen näkökulmasta. Selvityksen mukaan politiikkatoimet pitäisi valita ja niiden vaikutusten arviointi tehdä viimeisin tutkimustieto huomioiden.

Suomessa on EU:n kriteerien mukaisia kansallisesti alikehittyneitä alueita eli c-alueita on Itä- ja Pohjois-Suomi kokonaisuudessaan. Niillä voitaisiin ottaa käyttöön alueellisia verohuojennuksia erityisesti investointitukena (Lahtinen & Viitala 2023).

EU:n komission rahoittama ja OECD:n toteuttama Itäisen Suomen siirtymästrategiahankkeessa (2024–2025) *Transition Strategy For Eastern and South-East Finland's Border Regions and Areas* laadittiin ehdotukset siirtymästrategioiksi maakunnille. Erityistalousalueen hyödyntämisen selvittämistä suositellaan hankkeessa. OECD:n mukaan Puolan, Italian ja Latvian mallit osoittavat, että maantieteellisesti kohdennetut verotukselliset investointikannustimet yhdistettynä vahvaan alue- ja paikallishallintojen ja eri kehittämistoimijoiden sitoutumiseen voivat houkuttaa strategisia investointeja, lisätä työpaikkoja ja edistää aluetalouden uudistumista.

Tarvittavat lainsäädäntömuutokset verokannustimien ja muiden mahdollisten pilottimekanismien käyttöön ottamiseksi edellyttävät tarkkaa määrittelyä (ml. perustuslaki) ja muutosten laatimista mahdollisimman nopeassa aikataulussa.

Erityisedustaja on laatinut yhdessä alueen toimijoita edustavan tukiryhmänsä kanssa ehdotuksensa kokeilualueiksi, jotka ovat Kajaanin datatalousekosysteemi ja Imatran seutukunta (ml. Parikkala, Rautjärvi ja Ruokolampi). Ehdotukset esiteltiin vastikään valtiosihteerityöryhmälle VNK:n toimesta. Erityisedustaja Harri Broman ja hänen tukiryhmänsä, Imatran seutukunta, Kajaanin kaupunki sekä Etelä-Karjalan ja Kainuun liitot tekevät ehdotuksia mahdollisiksi erityistalousalueiden tukitoimiksi. VNK:n ohjelma-sihteeristö jatkaa em. kuntien ja alueiden edustajien tukemana aluetalousoikeilun konseptin perustelumuiistioiden valmistelua. Kokeilukonseptin hyväksyntä hallituksen toimesta edellyttää myös suunnitelman laatimista kokeilun arviointia varten. Arviointisuunnitelman laatimisen tukena voidaan hyödyntää OECD:n suosituksia ja EU-maiden aiempien erityistalousaluehankkeiden ja -kokeilujen laatimisessa tutkimuksissa ja selvityksissä hyväksi havaittuja toimintatapoja. Erityisedustaja vieraili Puolassa lokakuun lopulla tutustuen Łódzin ja Warminsko-Mazurskan erityistalousalueiden (SEZ) toimintamallien lähtökohtiin ja menestystekijöihin. Kerätyt opit huomioidaan erityistalousalueen kokeilukonseptin ehdotuksen laatimisessa.

Myöhemmin laadittaisiin tarvittaessa kokeilun käynnistämistä valmisteleva toteuttamissuunnitelma. Tässä hyödynnettäisiin itäisen Suomen ohjelman hankerahoitusta. VM, TEM, OKM, YM, MMM ja VNK antaisivat yhteistyössä oman panoksensa ja osaamisensa selvityshankkeen suunnittelun tueksi. Myös kokeilualueiden

paikalliset ja alueelliset kehittämistoimijat, kunnat, alueviranomaiset, yritysten edustajat ym. osallistettaisiin toteuttamissuunnitelman valmistelua tukemaan.

Liite: valmistelun aikataulu.

2. Alueellisten investointien edistämisen toimintamalli (TEM)

Puoliväliriihessä kohdennettiin vuoden 2026 alussa toimintansa aloittaville elinvoimakeskuksille määräraha investointien edistämiseen itäisessä ja pohjoisessa Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt alueellisen toimintamallin valmistelun ja siinä huomioidaan ja hyödynnetään alueilla ja paikallisesti jo käytössä olevat toimintatavat sekä muut kokonaisuuteen mahdollisesti vaikuttavat seikat kuten Itäisen Suomen ohjelman erityistalousaluevalmistelu.

Erityisedustajan tehtävänä on tukea investointien edistämisen alueellisen toimintamallin kehittämistä itäiseen Suomeen yhteistyössä alueen toimijoiden sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

3. Kantaverkon kehittäminen (VM & TEM)

Hallitus huolehtii julkisen talouden suunnitelman (JTS) 2026–2029 mukaisesti sähköverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n sekä kaasu- ja vetyverkkoyhtiö Gasgrid Finland Oy:n riittävästä investointikyvystä siten, että se tukee uusien teollisten investointien sijoittumista Suomeen.

Fingridin rahoitus- ja pääomitarpeet suunnitellaan ottaen huomioon omistajien yhdenvertainen kohtelu sekä osakeyhtiö- ja sähkömarkkinalainsäädäntö.

Itä-Suomen energiantensiivisten investointien vauhdittamiseksi selvitetään mahdollisuuksia nopeuttaa 400 kV:n siirtoyhteyksien toteutusta. Huutokoski–Kontiolahdi-hankkeen ympäristövaikutusten arviointiprosessin (YVA) suunnittelu on käynnissä, varsinainen YVA-työ keväällä 2026 (maastotyöt sulan maan aikana)

Investointien vauhdittamisesta vastaa valtiovarainministeriö, ja energiantensiivisiä investointeja koskevat kokonaisuudet kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle sekä sen hallinnonalan toimijoille (Business Finland, Finnvera, Tesi ja ELY-keskukset). Etenemistä seurataan säännöllisissä TEM:n, VM:n ja Fingridin johdon tapaamisissa.

Erityisedustaja arvioi yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa Itä-Suomen edellytyksiä edistää energiantensiivisiä investointeja ja niihin liittyviä kehittämistarpeita.

4. Matkailu (TEM)

Itäisen Suomen alueen toimijoiden on välttämätöntä yhdessä lisätä matkailualueiden tunnettavuutta ja kiinnostavuutta kansainvälisesti. Matkailuun panostamalla on mahdollista saada itäisen Suomen alueelle uutta kilpailukykyä sekä vahvistaa sen veto- ja pitovoimaa niin asukkaille kuin investoinneille uusien työpaikkojen ja palveluiden myötä.

Erityisedustaja tukee alueen toimijoita itäisen Suomen matkailustrategian laatimiseksi ja uusien matkailuinvestointien saamiseksi Itä-Suomeen erityisesti luonto-, erä- ja kulttuurimatkailukohteisiin.

5. Saavutettavuus sekä lentoliikenne (LVM)

Itäisen Suomen yhteydet pääkaupunkiseudulle ja Helsinki-Vantaan lentoasemalle ovat keskeisiä alueiden elinkeinoelämän ja matkailun kehityksen kannalta. Hallitus turvaa julkisen talouden suunnitelman (JTS) 2026–2029 mukaisesti lentoliikennepalvelut maakuntalentoasemien ja Helsinki-Vantaan välillä.

Hallitus kehittää Suomen sisäistä lentoliikennettä ensisijaisesti markkinaehtoisesti, turvaten samalla huoltovarmuuden sekä vientiteollisuuden ja matkailun kannalta merkittävät lentoyhteydet. Maakuntalennot

Joensuuun, Jyväskylään, Kajaaniin, Kemi-Tornioon, Kokkola-Pietarsaareen, Savonlinnaan ja Poriin turvataan alkuvuoteen 2028 saakka. Lisäksi hallitus arvioi vuoden 2025 aikana päätöksen vaikutukset Finavian rahoitukseen.

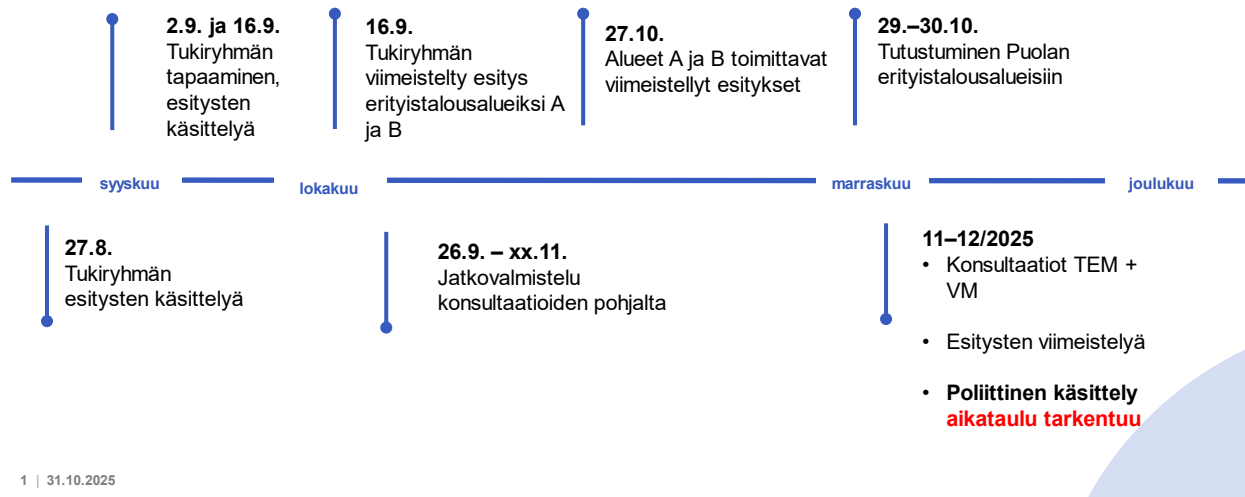
Erityisedustaja tukee Finnairin, Finavian ja muiden keskeisten toimijoiden yhteisvalmistelua, jonka tavoitteena on markkinaehtoisen lentoliikenteen turvaaminen Itäisen Suomen ohjelma-alueen maakuntakentillä.

Liite: Erityistalousalueen valmistelun aikataulu

Erityistalousalueen valmistelu työsuunnitelma

+ tukiryhmän kokoukset tarvittaessa
+ neuvottelukunnan kokous

1 | 31.10.2025